

**Liite 9 Kemijärvi ja Rovaniemi
Ailangantunturin pumppuvoimalaitos ja
sähkönsiirtolinja arkeologinen inventointi
maa- ja vesialueilla. Nordic Maritime Group,
13.12.2024**

NMG
NORDIC MARITIME GROUP

KEMIJÄRVI JA ROVANIEMI
AILANGANTUNTURIN PUMPPUVOIMALAITOS
JA SÄHKÖNSIIRTOLINJA
ARKEOLOGINEN INVENTOINTI MAA- JA VESIALUEILLA

NORDIC MARITIME GROUP OY
13.12.2024
PROJEKTINRO F-117:2023
EVELINA SALO JA
MAIJA HUTTUNEN

SISÄLLYS

1. TIIVISTELMÄ	3
2. JOHDANTO	3
3. ARKISTO- JA REKISTERITIEDOT	4
4. YLEISKARTTA	5
5. TUTKIMUSALUE JA LUONNONYMPÄRISTÖ	5
5.1. TUNNETUT MUINAISJÄÄNNÖKSET	9
6. ALUEEN HISTORIAA	10
7. VEDENALAINEN INVENTOINTI	14
7.1. VIISTOKAIKULUOTAUS	15
8. INVENTOINTI MAALLA	17
8.1. NEITIJOKI 1 KOEKUOPITUS	19
8.2. NEITIJÄRVI KOEKAIVAUUS	21
8.2. KOHTEET	22
KOHDE 1. PYYNTIKUOPPA	22
KOHDE 2. KIVILATOMUS	23
KOHDE 3. KIVILATOMUS	24
KOHDE 4 JA 5 PYYNTIKUOPAT	25
KOHDE 6 KIVILATOMUS	27
KOHDE 7 KIVILATOMUS	28
9. TULOSTEN TULKINTA	29

LIITE 1. KOEKUOPPIEN KUVAUKSET

Kannen kuva: Koonillinen kivilatomus kangasmetsässä Neitijärveen laskevalla rinteellä. Kuvaussuunta lounaaseen.

1. TIIVISTELMÄ

NMG Oy toteutti arkeologisen inventoinnin Kemijärven Ailangantunturin pumppuvoimalaitoksen suunnittelualueella syyskuussa 2024. Tutkimuksessa tarkasteltiin sekä maa- että vesialueita Kemijärven ja Rovaniemen alueilla. Tutkimus liittyy Kemijoki Oy:n suunnitelmaan rakentaa pumppuvoimalaitos, minkä yhteydessä rakennetaan uutta tiestöä sekä vesiallas tunturiin, ruopataan Kemijärven pohjaa, läjitetään maamassoja sekä rakennetaan sähkölinjaa.

Inventointi tehtiin vesialueella viistokaikuluotaamalla ja rannat jalkaisin tutkimalla. Kemijärven pohjassa ei havaittu mitään kulttuuriperintöön viittaavaa. Maalla koekuopitettiin muinaisjäännösrekisterikohteen Neitijoki 1 ympäristöä, missä on tunnettu kivikautinen asuinpaikka. Alueella tehtiin vain niukkoja havaintoja. Muinaisjäännöksen aluerajauksen sisäpuolella havaittiin palanutta kiveä ja toisessa koekuopassa hiiltä ja palanutta hiekkaa.

Uusien sähkölinjojen ympäristössä havaittiin rajapyykkeitä ja/tai koonillisia kivilatomoja, pyyntikuoppia sekä lieden pohja. Ailangantunturiin suunnitellun tekoaltaan ja sinne johtavan tien ympäristössä ei havaittu arkeologista kulttuuriperintöä.

2. JOHDANTO

Kemijoki Oy suunnittelee pumppuvoimalaitosta Kemijärven Ailangantunturin ympäristöön. Lisäksi sähkönsiirtolinja ulottuu Rovaniemen Pirttikoskelle saakka. NMG Oy toteutti arkeologisen inventoinnin 18.9. - 25.9.2024 suunnittelualueen maa- ja vesialueilla. Selvitys tehtiin, jotta kulttuuriperinnön asettamat reunaehdot asemakaavan muutokselle voidaan ottaa huomioon rakentamisen suunnittelussa. Lapin maakuntamuseo on antanut hankkeen arkeologisesta tutkimustarpeesta lausunnon 13.6.2024 ROIDno-2024-1970.

Vesialueilla tutkittavana oli Kemijärven ruopattavan altaan ja kilometrin mittaisen kanaalin alueet sekä järveen läjitettävän maamassan alue. Tutkimusalueet viistokaikuluodattiin ja rannat tutkittiin jalkaisin. Maalla inventoitiin alueet, joille kohdistuu rakentamista, kuten uutta tietä, tunturiin rakennettavan tekoaltaan alue ja uuden sähkönsiirtolinjan alue. Uutta sähkölinjaa suunnitellaan rakennettavaksi Ailangantunturille ja hankealueen muilla alueilla olemassa olevan linjan yhteyteen. Lisäksi tutkittiin koekuopittamalla Neitijoki 1 asuinpaikan ympäristöä.

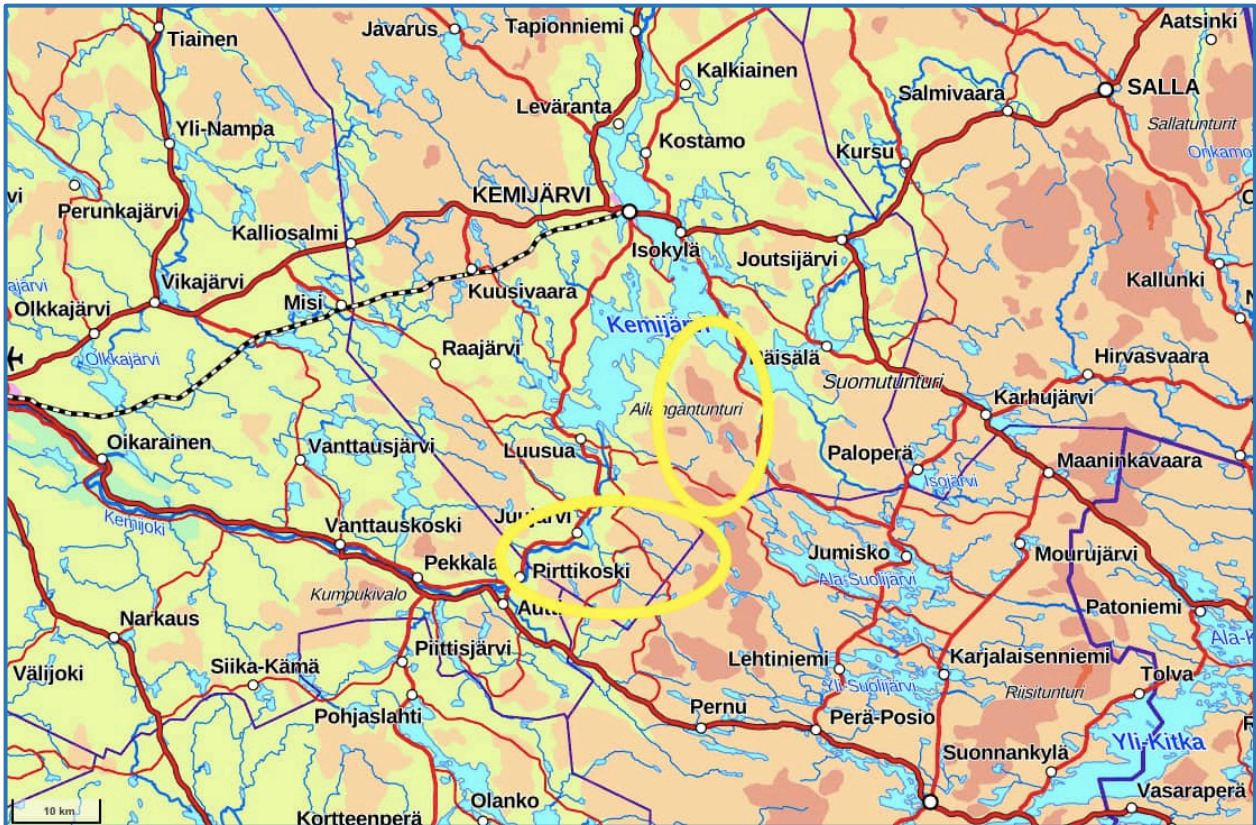
Kemijärvi on vanhaa saamelaisasutuksen aluetta ja tutkimusalue sijoittuu saamelaisperinteen kulttuurimaisemaan. Ailanganselkonen eli Ailankatunturi, Ailankajoki ja Ailankajärvi ovat myös merkittäviä saamelaisten pyhien paikkojen kokonaisuuksia (Kaakkurivaara 2025).

Lisätietoja: majja@nordicmaritime.fi tai + 358 44 3746363.

3. ARKISTO- JA REKISTERITIEDOT

Tutkimuksen laatu:	Arkeologinen inventointi maalla ja vedessä
Tutkimuksen syy:	Kaavamuutos
Alue:	Kemijärvi, Ailangantunturi ja Kemijärvi sekä Rovaniemi Pirttikoski
Peruskartta:	TM35 lehtijako T5112, T5121, T5123 ja T5124
Tutkimus:	Nordic Maritime Group Oy
Tutkimusryhmä:	FM meriarkeologi Eveliina Salo ja FM merigeologi Maija Huttunen
Projektinro:	F-117:2024
Kenttätyöt:	18.9. - 25.9.2024
Tutkimusraportti:	13.12.2024
Aikaisemmat tutkimukset:	Hannu Kotivuori, Kemijärven muinaisjäännösten inventointi 1989 - 1990, Lapin maakuntamuseo Hannu Kotivuori, Tarkastuskertomus Neitijärven asuinpaikka, Lapin maakuntamuseo 25.8.2000 Teemu Mökkönen, Kemijärven Ailangantunturin tuulipuiston arkeologinen tarkastus 17.8.2011 Piritta Häkälä, Kemijärvi, kulttuuriperintöinventointi 2014, Metsähallitus MH 6108/2014 04.03 Museovirasto koekaivausryhmä, Koekaivaus Neitijärven asuinpaikalla kesällä 2024 (ei vielä raporttia)
Tutkimuksen tilaaja:	AFRY Finland Oy
Rakennuttaja:	Kemijoki Oy
Raportin jakelu:	AFRY Finland Oy, Kemijoki Oy, Lapin maakuntamuseo ja Museovirasto

4. YLEISKARTTA

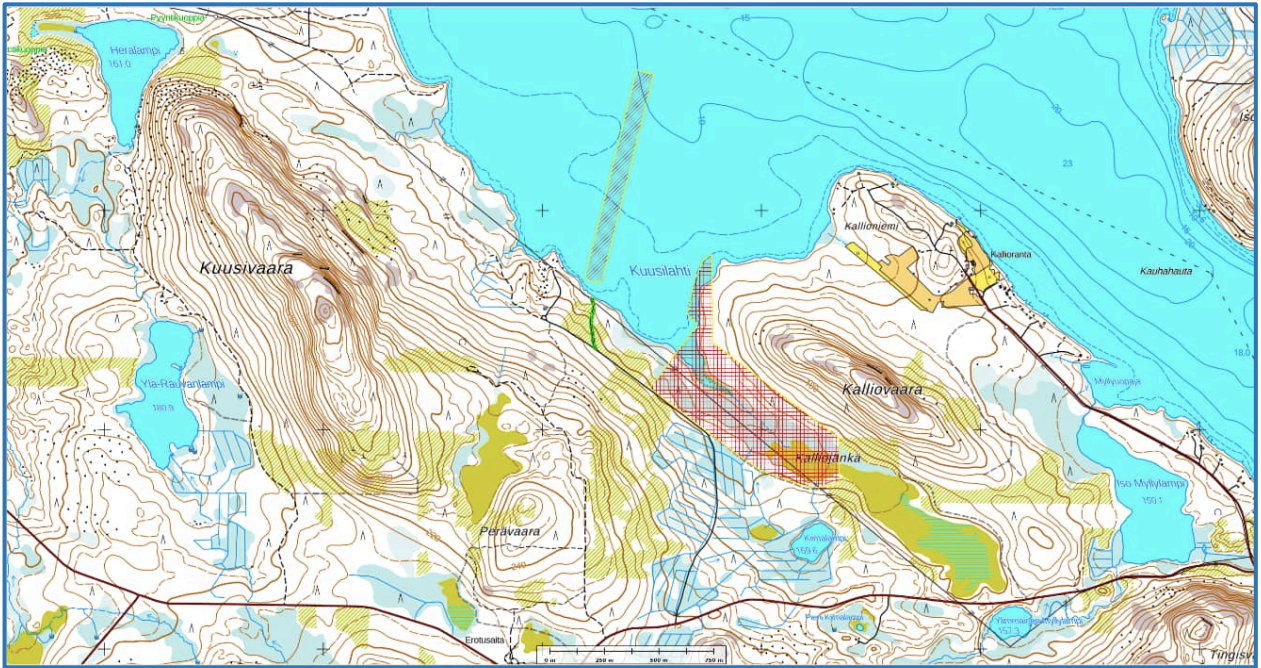
Kartta 1. Tutkimusalueen sijainti on merkitty suuntaa antavasti karttaan keltaisella. Kartta MML peruskartta.

5. TUTKIMUSALUE JA LUONNONYMPÄRISTÖ

Tutkimusalue sijaitsee Kemijärven Ailangantunturin alueella ja Kemijärven Kuusilahden ympäristössä. Lisäksi sähkölinjat ulottuvat aina Rovaniemen Pirttikoskelle saakka (Kartat 2, 4-5).

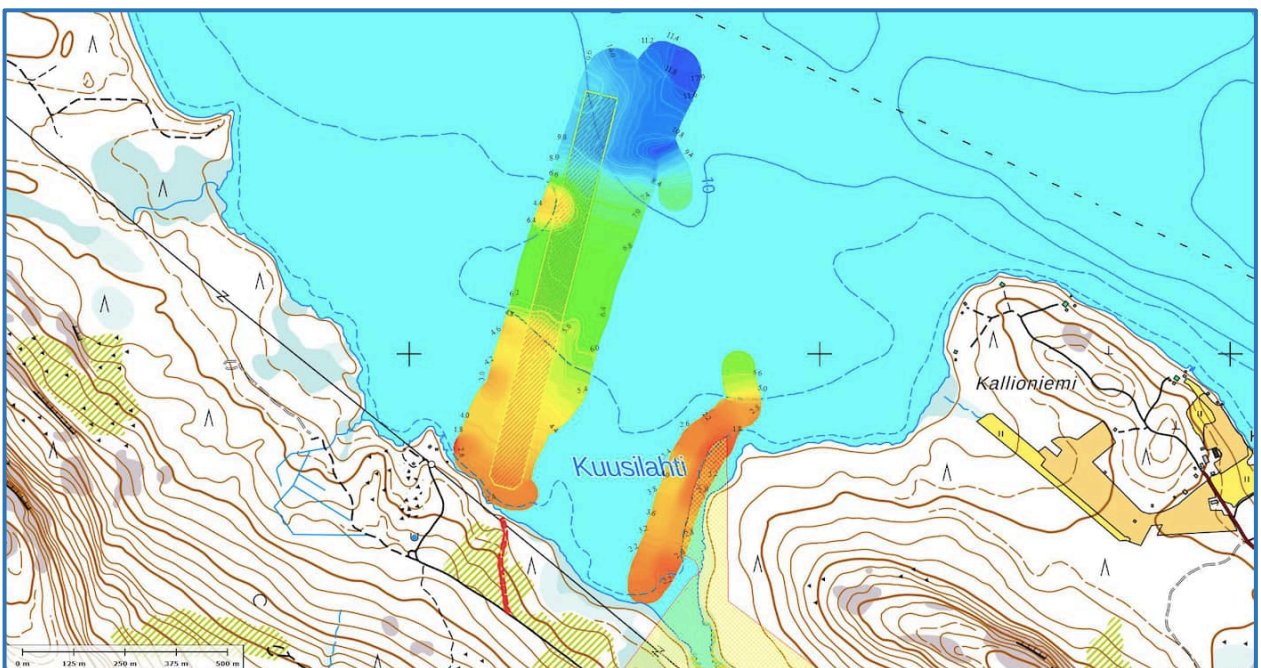
Vesialueella muutostyöt sijoittuvat Kemijärven Kuusilahden vesialueelle sekä sitä ympäröiville rannoille. Kemijärveä säännöstellään voimatalouden ja osin tulvasuojelun tarpeisiin. Järveä säännöstelevä Seitakorvan voimalaitos rakennettiin vuonna 1963 ja säännöstely alkoi vuonna 1965. Säännöstelyn alussa avovesikauden keskivedenkorkeutta nostettiin kaksi metriä ja laajoja alueita rannoilla padottiin ja pengerrettiin. Säännöstely on ollut voimaperäistä ja Kemijärvi onkin Suomen voimakkaimmin säännöstelty luonnonjärvi. Vedenpinnan vuotuinen vaihtelu on seitsemän metriä. Kemijärvi on vuosisäännöstelyallas, jota tyhjenetään ennen kevättulvaa. Talvella veden pinta on siten kesää seitsemän metriä alempana.¹ Veden pinnan noston yhteydessä rantavyöhykkeen arkeologisia kohteita on jäänyt veden alle.

¹ Marttunen et al. 2004; <https://www.vesi.fi/teemasivu/vesistöjen-saannostely/kemijoen-vesistöalueen-saannostely/>.

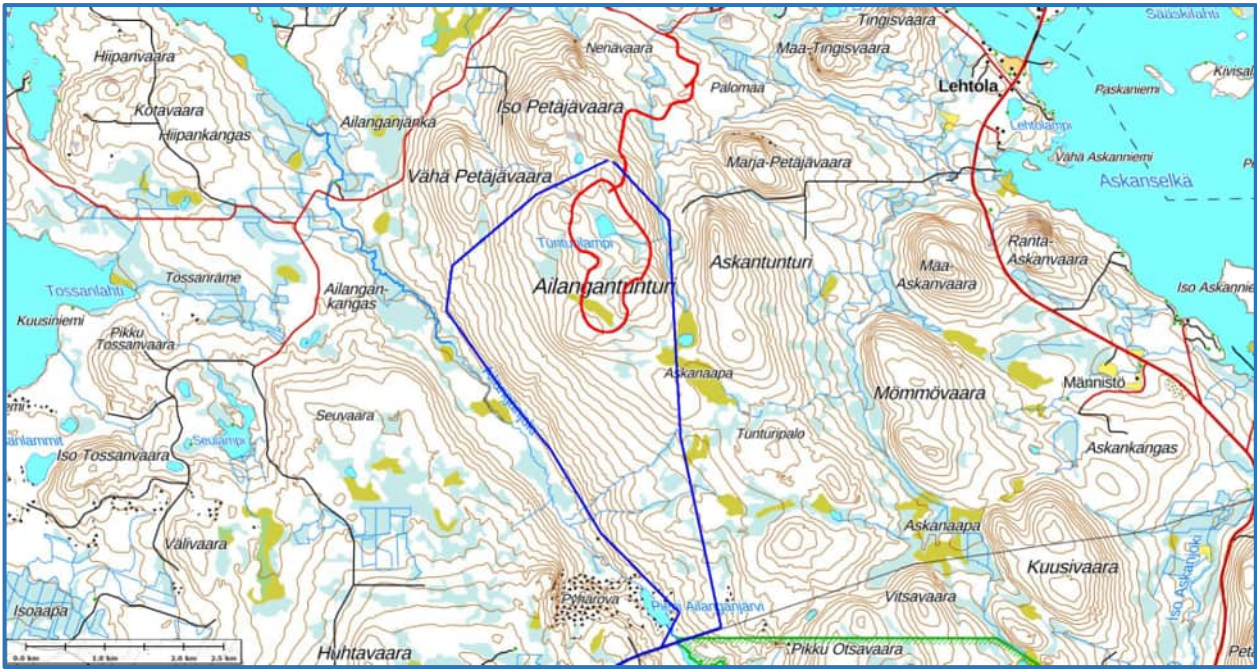
Kartta 2. Ruoppausalue Kuusilahdessa on merkitty karttaan suorakaiteella ja läjitysalue punaisella rasterilla. Lisäksi vihreällä uusi tiepohja. Kartta NMG Oy, peruskarttopohja MML.

Veden syvyys tutkimusalueella on noin 0–12 metriä (kartta 3). Pohja on enimmäkseen hiekkaa, jossa on ohut pehmeämpi kerros päällä. Pohjassa esiintyy paikallisia kivikoita ja rannat ovat kivikkoiset. Tutkimuksen näkökulmasta pohja oli helposti tulkittavaa. Alle kahden metrin syvyisessä vedessä rannoilla on puiden kantoja. Läjitysalue Kuusilahden perukassa sijaitsee pääosin alle kahden metrin syvyisessä vedessä, jolloin ennen veden pinnan nostoa alue on ollut kuivaa maata. Kemijärven pinta oli tutkimusajankohtana 148,42 mmpy.

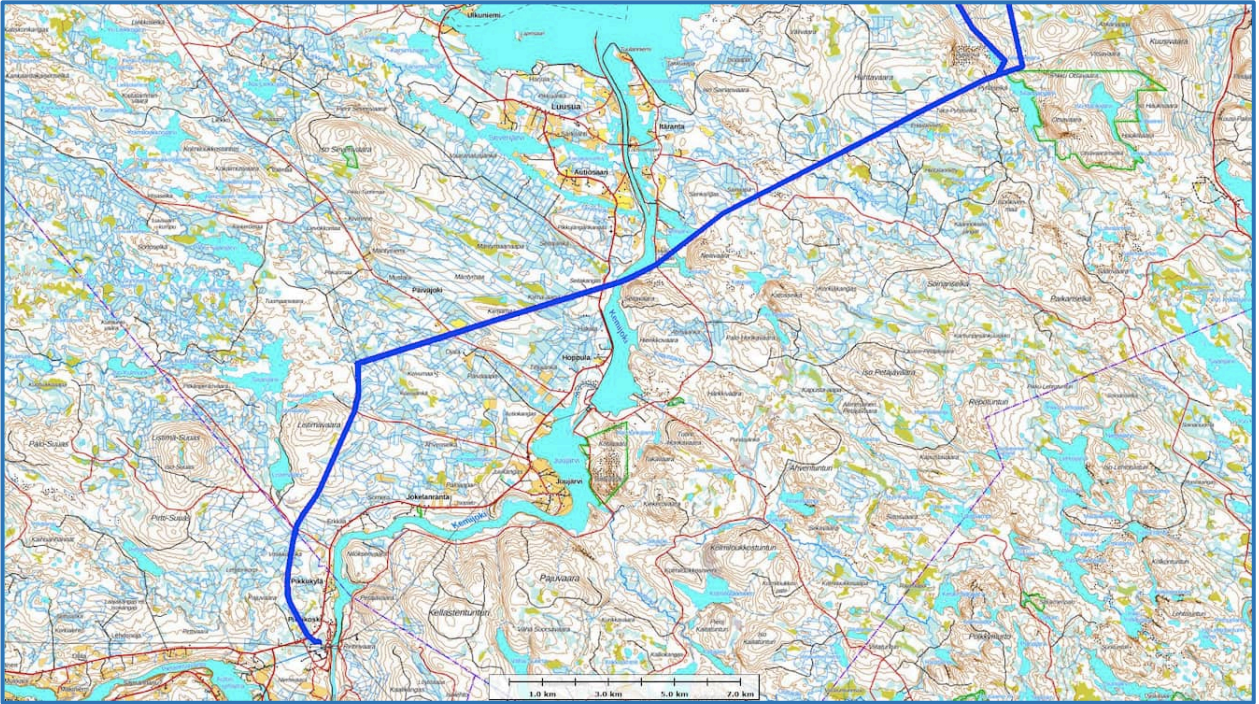
Kartta 3. Syvyyskartta tutkittavalta alueelta. Kartta NMG Oy, peruskarttopohja MML.

Voimajohto alkaa Ailangantunturilta, missä inventoitiin kaksi uutta vaihtoehtoista reittiä yläaltaan molemmin puolin (kartta 4). Tällä alueella johtoaukea on 42 metriä leveä ja koko johtoalueen leveys reunavyöhykkeineen on 62 metriä. Ailanganjärven pohjoispuolella uusi voimajohto yhtyy olemassa olevaan johtokäytävään aina Rovaniemen Pirttikoskelle saakka (kartta 5). Uusi voimajohto rakennetaan sen viereen pohjois- ja itäpuolelle. Tällä alueella johtoalue levenee noin 41 metriä. Johtoalueen molemmin puolin on reunavyöhyke, joka on 10 metriä leveä ja jolla puuston kasvua rajoitetaan. Myös tämä alue on otettu huomioon inventoinnissa.²

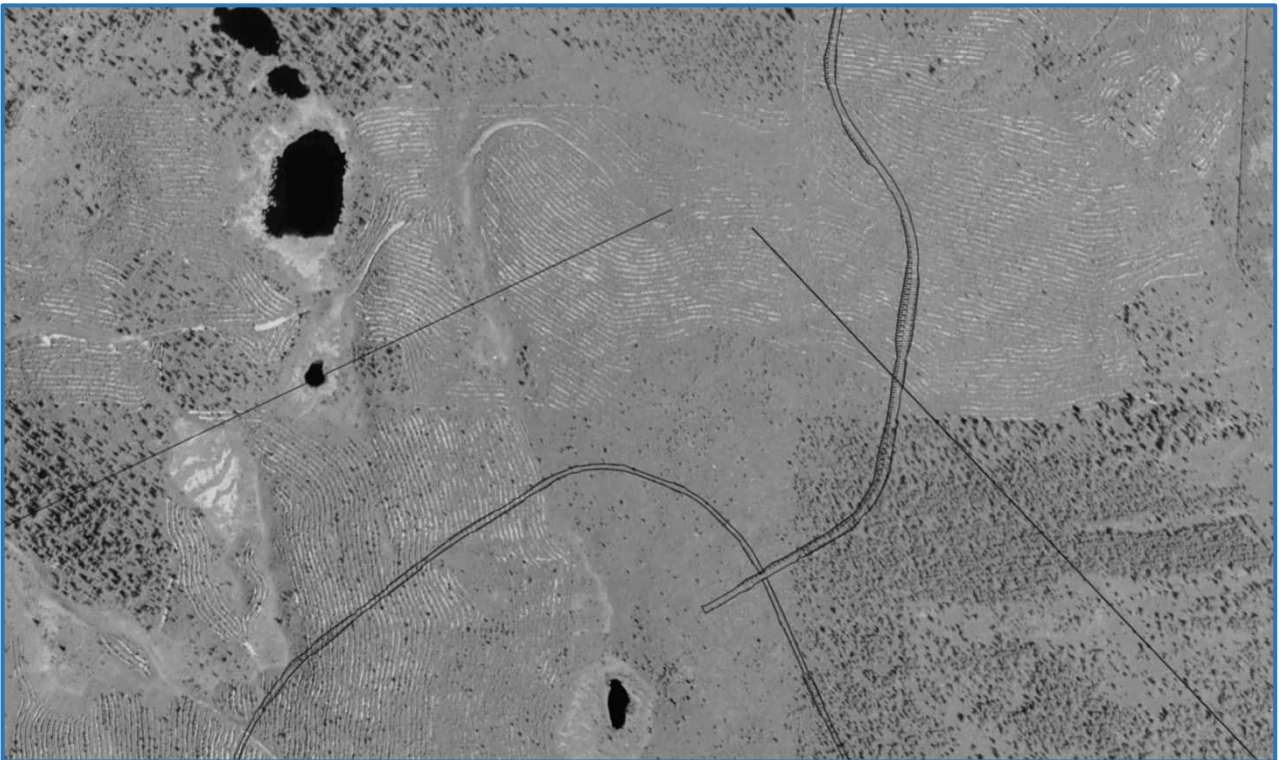
Kartta 4. Karttaan on merkitty yläaltaan alue ja sinne pohjoisesta johtava uusi tie punaisella, sekä vaihtoehtoiset voimajohtolinjat tunturin molemmin puolin sinisellä. Kartta NMG Oy, peruskarttapohja MML.

² AFRY Finland Oy, YVA s.21.

Kartta 5. Olemassa oleva voimajohto Rovaniemen Pirttikoskelle on merkitty karttaan sinisellä. Uusi voimalinja levennetään olemassa olevan linjan pohjois- ja itäpuolelle. Kartta NMG Oy, peruskarttapohja MML.

Ilmakuvien perusteella tunturi ja sen ympäristöä on avohakattu suurelta osin 1970-1995 välisenä aikana. Lisäksi maaperä on aurattu huomattavan syvältä (kuva 1). Maanmuokkaus on ollut niille osoitetuilla alueilla hyvin kokonaisvaltaista ja arkeologisesta näkökulmasta tuhoavaa.

Kuva 1. Ilmakuvassa vuodelta 2005 näkyy metsänaurauksen jälkiä Ailangantunturin yläaltaan, huoltotien ja vaihtoheitoisten voimajohtolinjausten (kuvassa mustalla) alueella. Kuva NMG Oy, ilmapäätelmä MML/Paikkatietokuvana.

5.1. TUNNETUT MUINAISJÄÄNNÖKSET

Tutkimusalueella sijaitsee kolme kiinteää muinaisjäännöstä voimajohdon alueella. Kohteet sijaitsevat Myllykankaalla Myllyojan ja Neitijärven ympäristössä. Muinaisjäännösrekisterikohde Neitijoki 1 (tunnus 320010184) sijaitsee aivan suunnitellun linjan alla. Kyseessä on kiviakautinen asuinpaikka. Lisäksi linjan läheisyydessä sijaitsee kohde Neitijoki 2 (tunnus 320010185), joka käsittää kuusi pyyntikuoppaa. Uusi suunniteltu voimalinja ei koske Neitijoki 2 kohdetta, mutta tulee ottaa huomioon alueella liikuttaessa. Neitijärvi -niminen kiviakautinen asuinpaikka (tunnus 320010325) sijaitsee myös suunnitellun linjan alla. Neitijärven asuinpaikalle on tehty koekaivaus muun kaavoitushankkeen yhteydessä kesällä 2024 Museoviraston koekaivausryhmän toimesta. Tutkimuksesta ei vielä ollut ilmestynyt raporttia tätä raporttia kirjoitettaessa.

Tunnetut kiviakautiset muinaisjäännökset Myllykankaan eteläosassa sijaitsevat Myllyojan rantamilla. Tutkimusalueen länsipuolella on myös Myllylahti ja alueen nimistön perusteella voidaan olettaa, että alueella on sijainnut mylly. Tutkimusalueella ei havaittu jäänteitä myllyn paikasta. Olemassa olevaan sähkölinjaan suunnitellaan laajennusta sen pohjoispuolelle, jolloin se tulee koskemaan erityisesti Neitijoki 1 ja Neitijärvi asuinpaikkoja.

Kartta 6. Karttaan on merkitty punaisella tunnetut muinaisjäännökset Neitijärven alueella. Sähkölinja kulkee kartalla lounaasta koilliseen ja sen suunniteltu laajennus sijoittuu linjan pohjoispuolelle. Kartta: MML/Paikkatietoikkuna.

6. ALUEEN HISTORIAA

Kemijärvi on vanhaa saamelaisasutuksen aluetta ja tutkimusalue sijoittuu saamelaisperinteen kulttuurimaisemaan. Ailanganselkonen eli Ailankatunturi, Ailankajoki ja Ailankajärvi ovat myös merkittäviä saamelaisten pyhiin paikkojen kokonaisuuksia. Ailankajoen Pyhäkönkään varrelta on 1900-luvun alussa löydetty puusta veistettyjä saalispatsaita. On mahdollista, että näitä saalispatsaita ja vanhempia uhripaikkoja on löydettyissä Ailangan seudulta, arvioi alueen saamelaisperinteeseen perehtynyt Niko Ryttilähti.³

Monet perinteisten pohjoisten pyyntikulttuurien, kuten saamelaiskulttuurin ja sen elämänmuodon, jättämät jäljet ovat kuitenkin lähes näkymättömiä tai vaikeasti hahmotettavissa ihmistoiminnan aikaansaannoksiksi. Yksi keskeinen saamelaisen kulttuurimaiseman sekä kulttuuriperinnön osa-alue ovatkin paikannimet.⁴ Paikannimistön osalta erityisen mielenkiintoinen alue tutkimuskohteessa on pyhiin paikkoihin viittaava Seitavaara, minkä pohjoispuolitse voimalinja kulkee. Kemijoessa Seitavaaran edustalla sijaitsee myös Seitakorva.

Saamelaiskulttuurin pyhät paikat, eli seidat, ovat olleet olennainen osa saamelaisten elämää, elinkeinoja ja arkipäivää. Seitoja on sijainnut niin asuinpaikkojen läheisyydessä kuin pyyntimailla, kalavesien äärellä ja porojen jutaamisreittien varrella. Seidat ilmentävät sekä saamelaisten aineellista että aineetonta kulttuuriperintöä.⁵

³ Kaakkurivaara 2025.

⁴ Mattus 2007, 65-76.

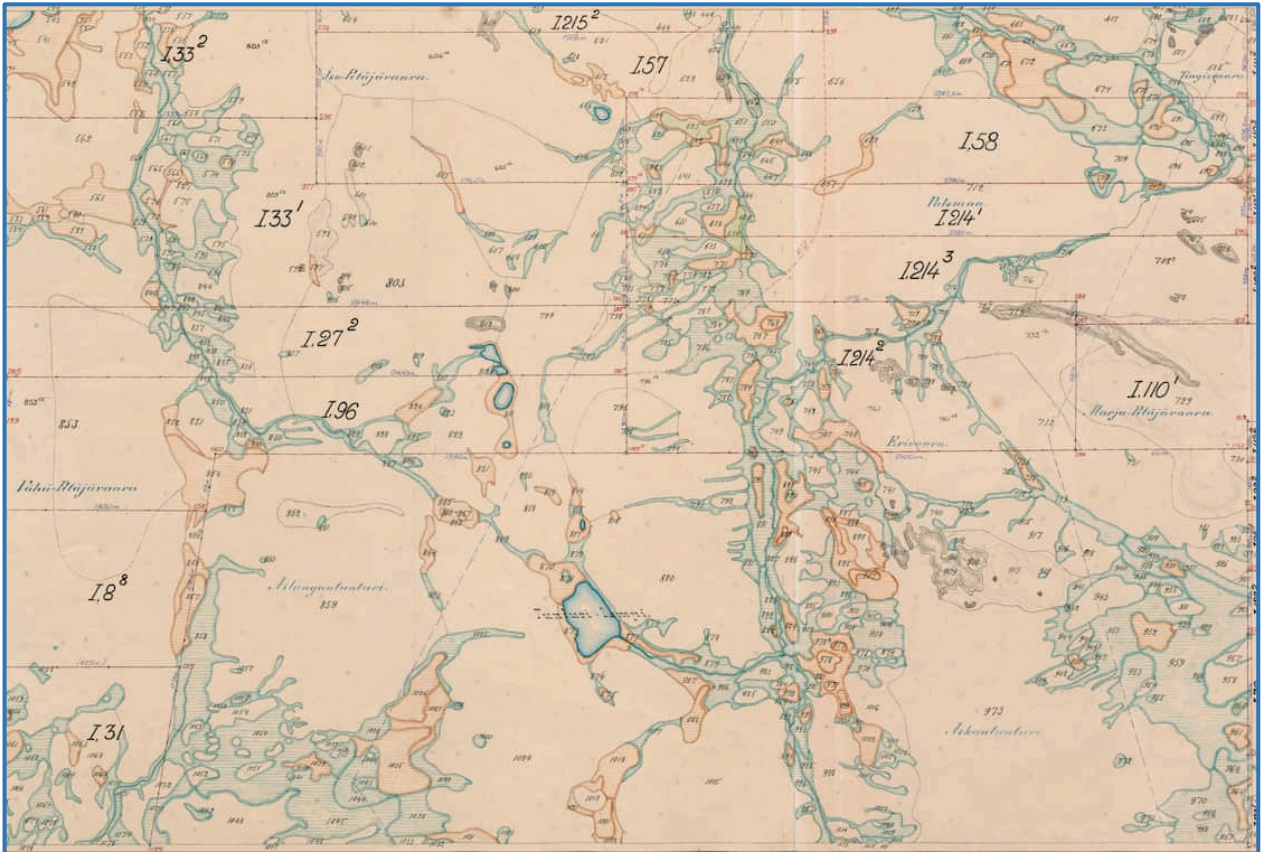
⁵ Heinämäki, 199.

Veden koskemattomat alueet Kemijärven alueella ovat mahdollistaneet pioneeriasutuksen leviämisen Itämeren Ancyclusvaiheen aikana. Ailangantunturin ympäristön vedenkoskemattomat alueet on kuvattu kartassa 7.

Kartta 7. Vedenkoskemattomat alueet, eli Ancyclusvaiheen korkein ranta Ailangantunturin alueella on merkitty karttaan ruskealla. Karttaan on merkitty vihreällä suunniteltu yläallas sekä tiestö ja sinisellä suunnitellut vaihtoehtoiset voimajohtolinjat. Kartta NMG Oy, data GTK.

Arkistosta ei löydetty 1900-lukua vanhempia historiallisia karttoja alueesta. 1800-luvun lopulta olevat kartat ovat Kemijärven ja naapurikuntien rajankäynti- ja pyykkikarttoja. 1900-luvun isojakokarttoja vanhempaa tarkkaa alueellista kartta-aineistoa Kemijärven alueelta ei ilmeisesti ole saatavilla. Karttoista ei tutkimuksellisesti ollut kovin merkittävää arvoa, mutta on mielenkiintoista verrata Kemijärven ja Kemijoen rantoja nykytilaan ja tehdä havaintoja esimerkiksi kivikautisen asutuksen sijoittumisesta ympäristöön ennen alueen veden pinnan nostoa.

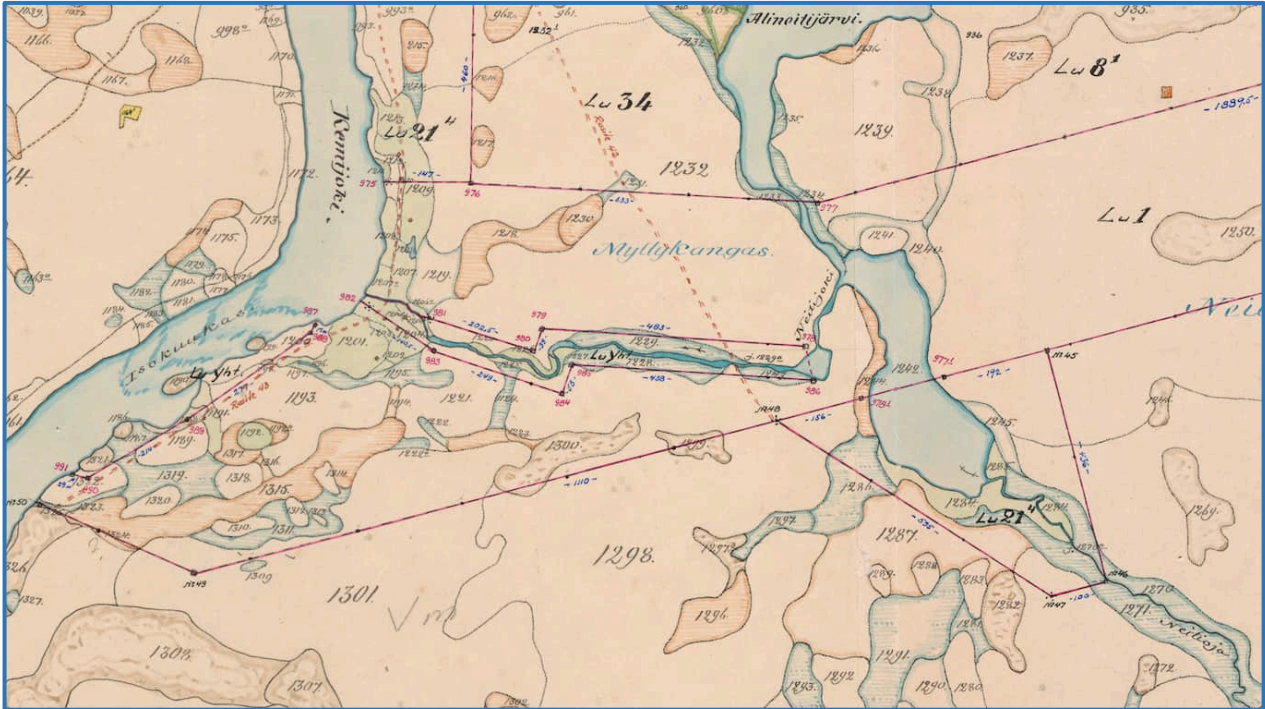

Kuva 2. Karttaote isojaonkartasta vuodelta 1900 Ailangantunturin alueelta. Kansallisarkisto L5:1/23-382 Alakylä; Kemijärven kunnan isojakokartta.

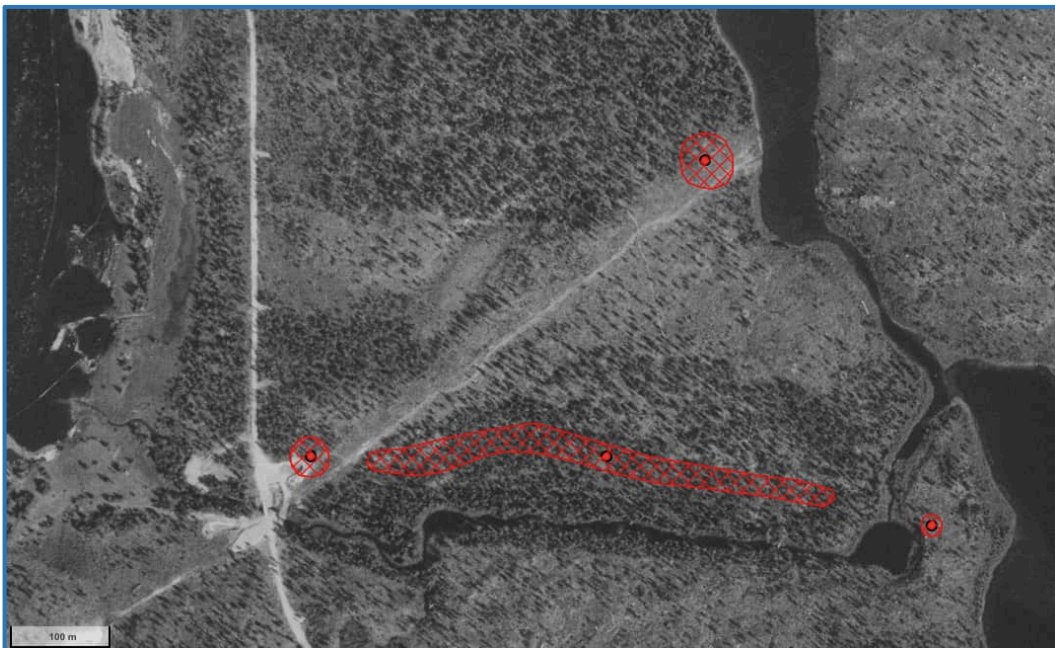

Kartta 8. Karttaote isojaonkartasta vuodelta 1900 Kuusilahden ja Ailangantunturin pohjoispuoliselta alueelta Kansallisarkisto L5:1/23-382 Alakylä; Kemijärven kunnan isojakokartta.

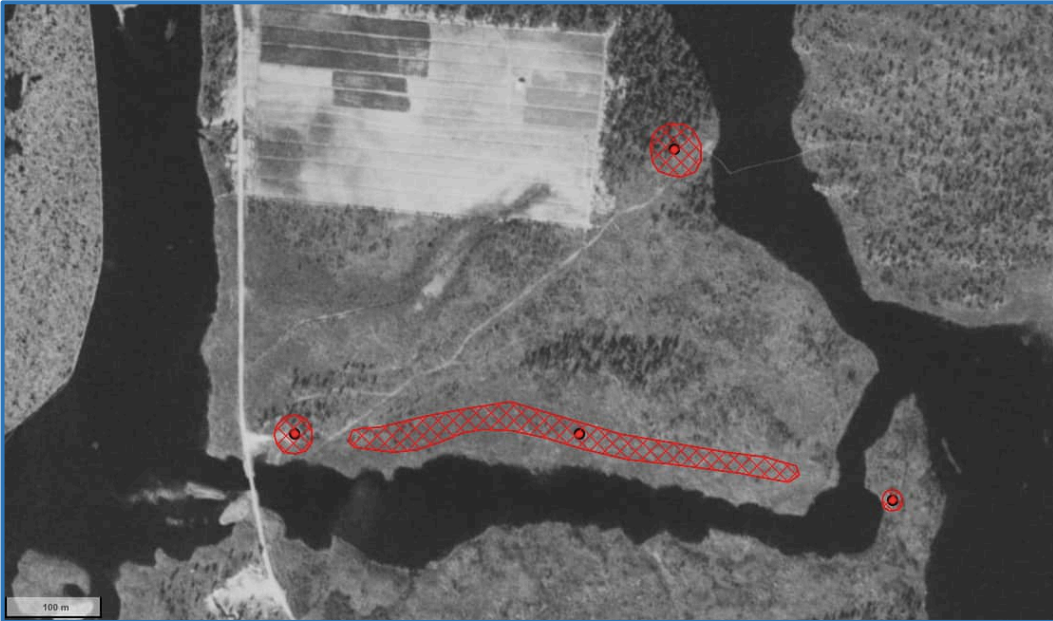
Myllykankaan ympäristö on muuttunut merkittävästi Kemijärven pinnan nostamisen myötä. Neitijoki on ollut kapea, osin ojainen vesialue, joka säännöstelyn myötä on nykyään paikoin 100 metriä leveä. Neitijoki on nykyään nimeltään Myllyjoja. Myllykankaalle on 1960-luvulla raivattu pelto, jonka suuria raivuröykkiöitä sijaitsee ainakin pellon itäpuolella (kuva 4). Nämä vaikuttavat erehdyttävästi jonkinlaisilta tarkoituksellisilta latomuksilta ja herättävät huomiota Neitijärven kivikautisen asuinpaikan ympäristöä tutkittaessa. Nykyisin pelto on suurelta osin istutusmetsää.

Kartta 9. Ote isojaonkartasta vuodelta 1902 Myllykankaan, Neitijärven ja Neitijoen ympäristöstä. Kansallisarkisto L5:1/23-382 Alakylä; Kemijärven kunnan isojakokartta.

Kuva 3. Myllykankaan ja Neitijoen ympäristö vuoden 1961 ilmakuvassa. Kuvaan on merkitty punaisella alueen tunnetut muinaisjäännökset. MML/Paikkatietoikkuna.

Kuva 4. Myllykankaan ja Neitijoen ympäristö vuoden 1969 ilmakuvassa. Kuvaan on merkitty punaisella alueen tunnetut muinaisjäännökset. MML/Paikkatietoikkuna.

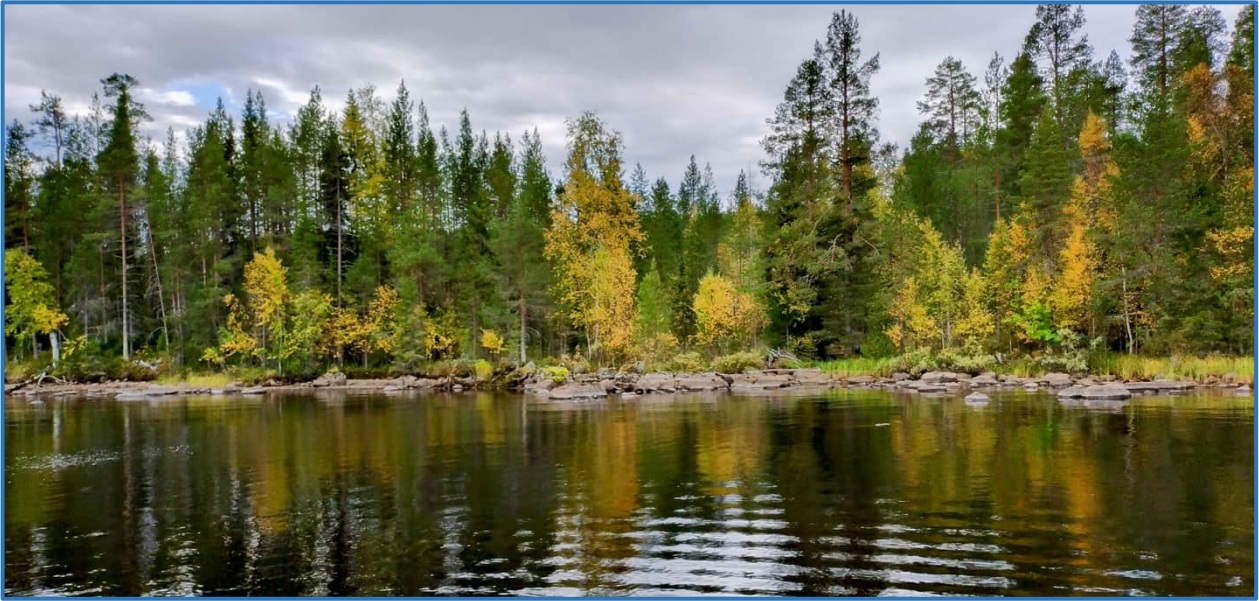
Vain kilometri Neitijoen asuinpaikalta pohjoiseen sijaitsee Neitiharjun esihistoriallinen asuinpaikkakokonaisuus. Neitiharjun kohteilla tehtiin kaivauksia vuosina 1962-1964 ennen Kemijärven pinnan nostoa ja asuinpaikkojen osittaista veden alle jäämistä. Tutkimuksissa paljastui jopa 1,5 metriä paksu ja erittäin rikas kulttuurikerros. Alueella on Kemijoen molemmilta rannoilta tehty runsaasti esihistoriallisia löytöjä kivikaudesta keskiajalle saakka. Neitiharjulla on asuttu jo mesoliittisella kivikaudella yli 7500 vuotta sitten. Rautaa alueella on valmistettu jo yli 2000 vuotta sitten. Löydetyt rautasulaton jäänteet kuuluvat Suomen vanhimpiin.⁶

7. VEDENALAINEN INVENTOINTI

Pumppuvoimalaitoksen alavarastona toimii Kemijärven Kuusilahti. Kuusilahteen tunnelin suulle ruopataan syväne ja lisäksi ruopataan noin 1 kilometrin pituinen ja 80 metriä leveä "kanava" kohti pohjoista. Ruoppausmassa läjitetään Kuusilahden perukan ympäristöön vesi- ja maa-alueelle.

Tutkimusalue viistokaikuluodattiin kattavasti ja rannat ja rantaviiva tarkastettiin jalkaisin. Alueen rannat ovat kivikkoisia ja mäkisiä, eivätkä ne ole soveltuvia esimerkiksi kivikautiselle asutukselle (kuva 5). Kivikautiset toiminnot ovat selvästi keskittyneet hiekkaisille alueille Kemijärven rannoilla. Rantaviivan inventoinnissa ei tehty havaintoja arkeologisesta kulttuuriperinnöstä.

⁶ Neitiharjun esihistoriallisen asuinpaikan opastaulu.

Kuva 5. Viistokaikuluodatusalueen rannat ovat kivikkoisia, eivätkä sovellu esimerkiksi kivikautiseen asutukseen.

7.1. VIISTOKAIKULUOTAUS

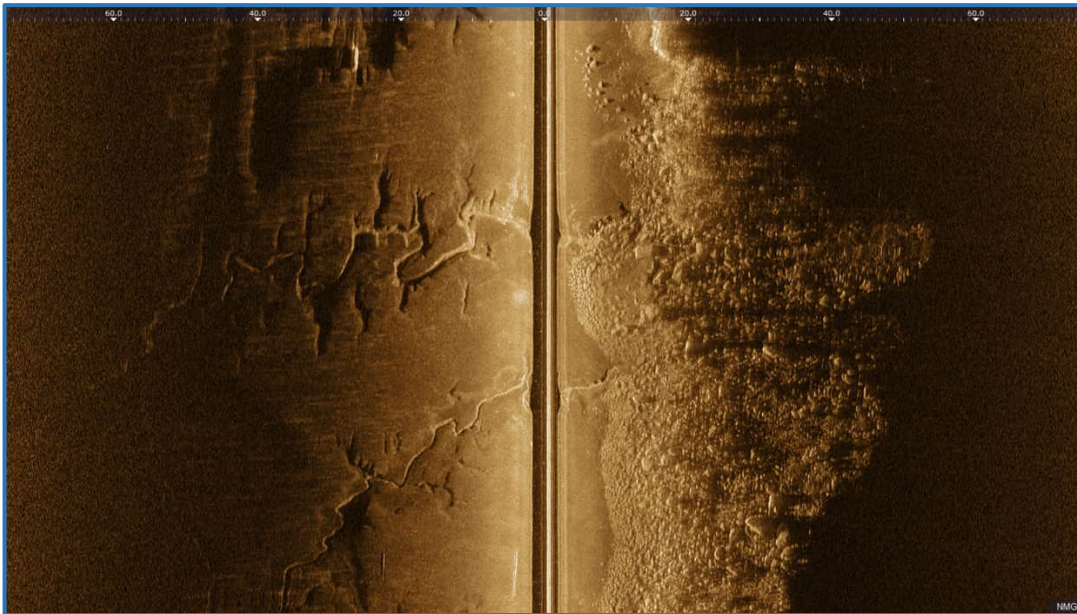
Tutkimuksessa käytettiin DeepVision DE3468D-viistokaikuluotainta. Alueella luodattiin 11 kaistaa kaistanleveydellä 75 + 75 m ja osin 50 + 50 m, 680 kHz taajuudella. Aineisto tulkittiin kenttätyön yhteydessä DeepView –ohjelmistolla.

Viistokaikuluotaus ei ulotu Kuusilahden perukkaan saakka, koska veden syvyys ei riitä veneilyyn. Lahti on edustaltaan kivikkoinen ja matala ja loppuosaltaan umpeenkasvanut ja soistuva. Alue on ollut kuivaa maata ennen vedenpinnan nostoa.

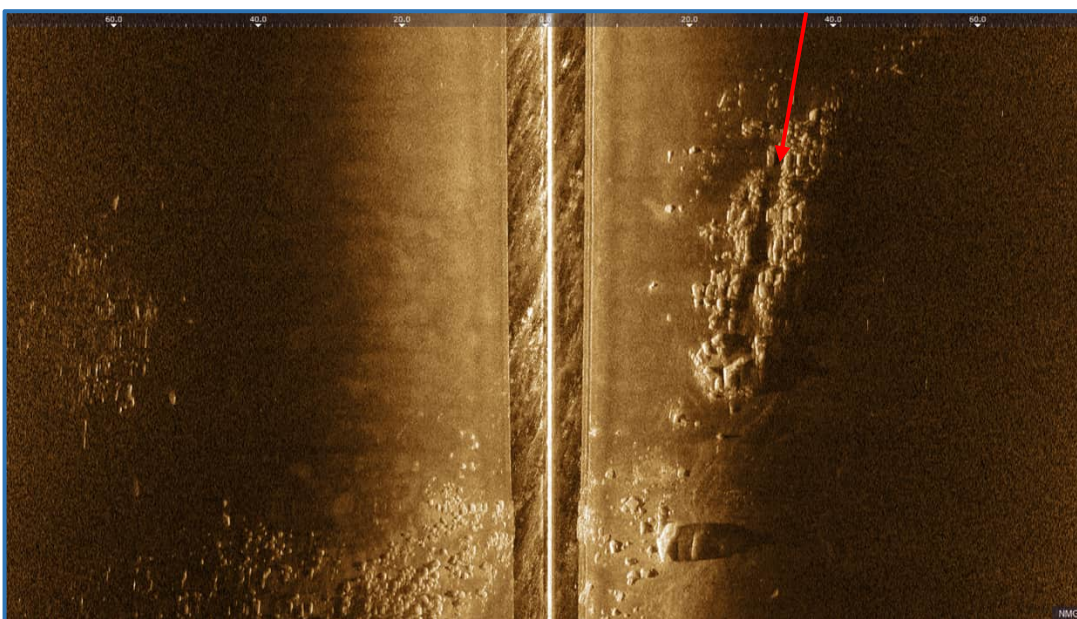

Kartta 10. Mosaiikkikuva viistokaikuluotauksen kattavuudesta tutkittavalla alueella. Ruopattavan ja täytettävät alueet on merkitty karttaan keltaisella ja punaisella. Karttapohja: MML peruskartta.

Pohjassa havaittiin jäiden siirtämiä suuria kiviä, jotka ovat jättäneet uria järven pohjaan. Lisäksi havaittiin järven pinnan säännöstelyyn liittyvää eroosiota pohjasedimentissä kun pakeneva vesi on muodostanut valuma-alueita ja puroja järven pohjaan (kuva 6). Veden pinnan vaihtelut aiheuttavat massiivista eroosiota järven ranta-alueille ja pohjaan. Sedimentti liikkuu joka vuosi veden vaikutuksesta ja veden liike on ajan saatossa vaikuttanut alueella mahdollisesti sijainneisiin vedenalaisiin arkeologisiin jäänteisiin. Lisäksi jäiden aiheuttamat vaikutukset järven pohjaan ovat suuria, ja tämä näkyy esimerkiksi suurien kiven liikkumisena jäiden mukana (kuva 7). Tutkimuksessa ei havaittu mitään arkeologiseen kulttuuriperintöön viittaavaa järven pohjan tutkimusalueella.

Kuva 6. Viistokaikuluotauskuvat järven pohjan eroosiosta kun veden pinnan laskiessa syntyy puroja. Kuvassa oikealla rantakivikko.

Kuva 7. Viistokaikuluotauskuvat pohjassa jäiden liikuttamista kivistä.

8. INVENTOINTI MAALLA

Maalla tutkittiin jalkaisin Kuusilahden läjitysalueen ympäristö, rakennettavan uuden tieyhteyden, yläaltaan sekä siihen liittyvien patorakenteiden ja kahden eri vaihtoehtoisen uuden voimajohdon alueet sekä olemassa olevan voimajohdon levennysalue. Ennen maastotöiden aloittamista tutkimusalueen 5p-LiDAR-aineistoa tarkasteltiin mahdollisten muinaisjäännösten paikantamiseksi. Inventointi tehtiin pääosin maastoa silmämääräisesti havainnoimalla. Mielenkiintoa herättävillä alueilla otettiin kairanäytteitä. Tutkimusalue sijoittuu osin hakkuuaukeille, missä rikkoutuneen maan pintaa tutkittiin mahdollisten löytöjen havaitsemiseksi. Myllykankaalla, linjalle osuvien muinaisjäännösten välisellä alueella, tutkittiin myös hiekanottoaikojen avonaisia hiekka-alueita.

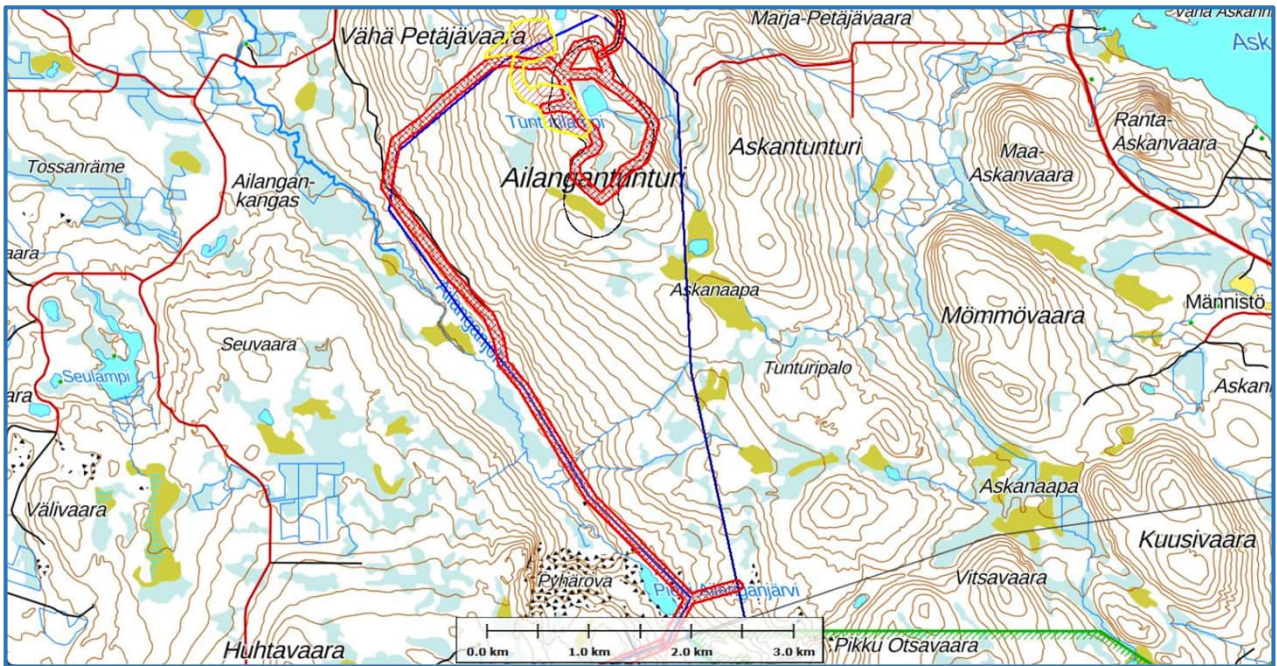
Uuden voimajohdon alueella inventoitavan alueen leveys oli 62 metriä, johtoalueen molemmin puolin oleva 10 metrin puustonkasvun rajoitusalue mukaan lukien. Olemassa olevan voimajohdon viereen rakennettavan johtoalueen inventoitu leveys oli noin 41 metriä.

Ailangantunturin rinteellä ja päällä metsämaan voimakas auraus ja paikoin hyvin tiheä nuori kuusikko vaikeuttivat liikkumista ja havainnointia. Tunturin päällä tarkastettiin lähemmin esimerkiksi peruskarttaan merkittyjen lähteiden ympäristöjä mahdollisten leiripaikkojen löytämiseksi. Tunturissa ei havaittu merkkejä ihmisen toiminnasta metsätalouden jättämien jälkien lisäksi.

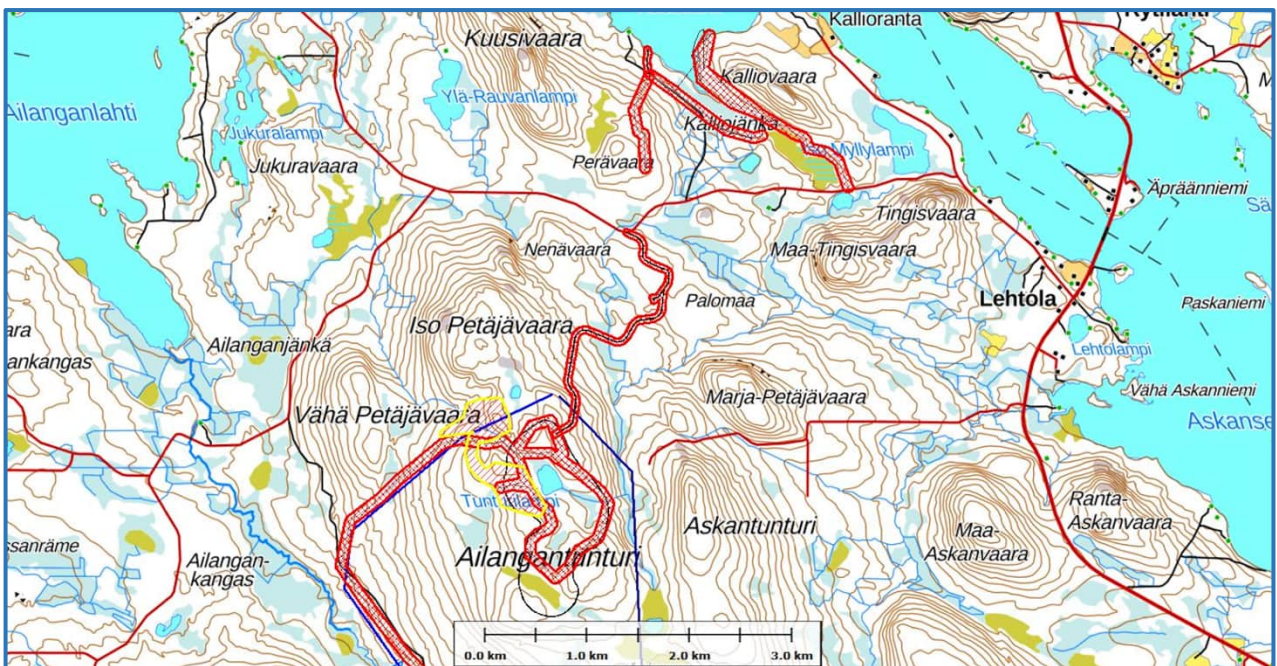
Inventoinnin ulkopuolelle rajattiin vaikeakulkuiset suot sekä Pirttikosken voimalaitoksen alue. Uuden voimalinjan linjaus tunturin länsipuolella oli suurelta osin vaikeakulkuista ja sitä aluetta tutkittiin ensisijaisesti LiDar-aineistosta (kartta 11). Tutkimuksen ulkopuolelle rajattiin Ailangantunturin tuulipuistohankkeen selvityksessä vuonna 2011 inventoitu alue, minkä yhteydessä on tarkastettu Iso Petäjävaaran eteläpuolta ja Tunturilammen länsipuolta (kartta 12). Nämä alueet ovat topografialtaan hieman loivapiirteisempiä ja korkeampien maastonmuotojen väliin jää suojaisempia alueita. Aluetta oli tarkasteltu silmämääräisesti maanpinnalle näkyvien rakenteiden osalta ja leiripaikoiksi sopiville alueille oli tehty koepistoja. Tutkimuksessa ei havaittu uusia arkeologisia kohteita.⁷

Tunturin rinteet ja yläosa sekä siellä sijaitsevat lammet ovat olleet metsästyksen, kalastuksen ja poronhoidon toiminnallisia alueita pitkään. Toiminnot tällaisilla alueilla ovat olleet lyhytaikaisia eikä niistä jää maastoon merkittäviä jälkiä. Hyvät väliaikaiset leiripaikat ovat voineet olla ajan saatossa pitkään käytössä, ja niihin on voinut kehittyä nuotiopaikkojen ja suojien rakenteita, mutta tällaisista ei tehty myöskään havaintoja. Pysyväluontoinen asutus on keskittynyt helpommin saavutettaville alueille joen varsiin ja Kemijärven rannoille.

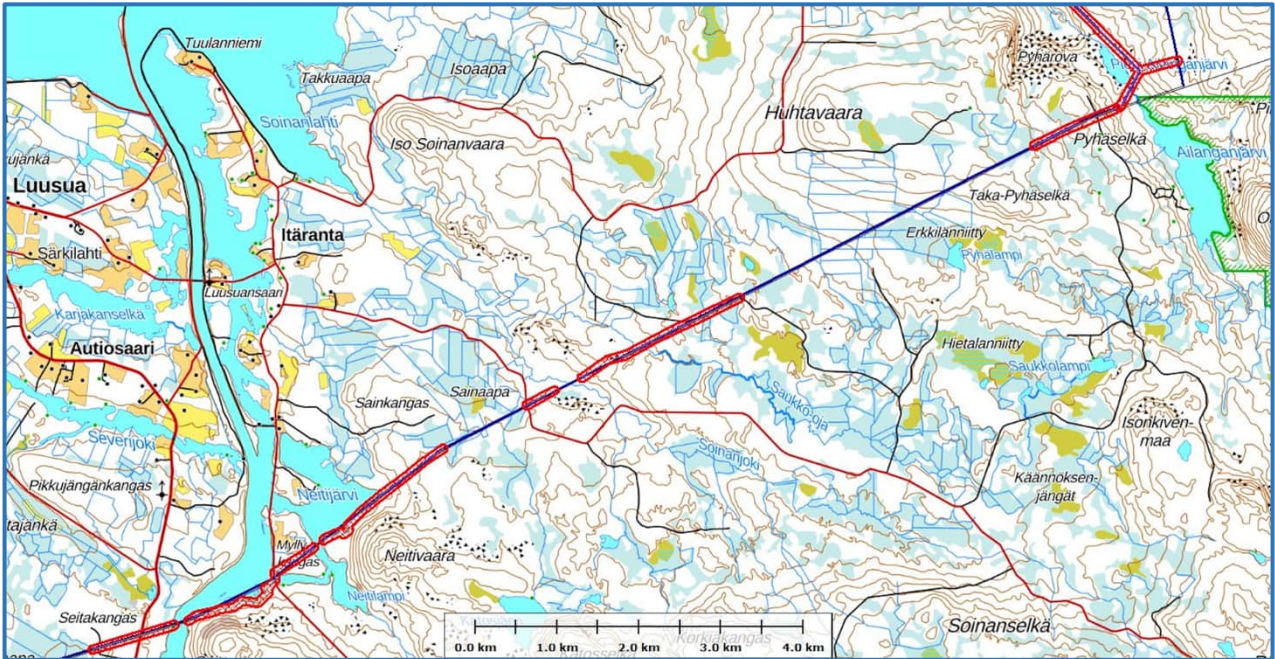
⁷ Mökkönen 2011.

Kartta 11. Maastossa tutkitut alueet on merkitty karttaan punaisella tutkimusalueen keskiosassa. Suunnitellut linjaukset on merkitty sinisellä. Karttapohja: MML peruskartta.

Kartta 12. Maastossa tutkitut alueet on merkitty karttaan punaisella tutkimusalueen pohjoisosassa. Lisäksi keltaisella vuoden 2011 tutkimuksessa inventoitu alue. Suunnitellut linjaukset on merkitty sinisellä. Karttapohja: MML peruskartta.

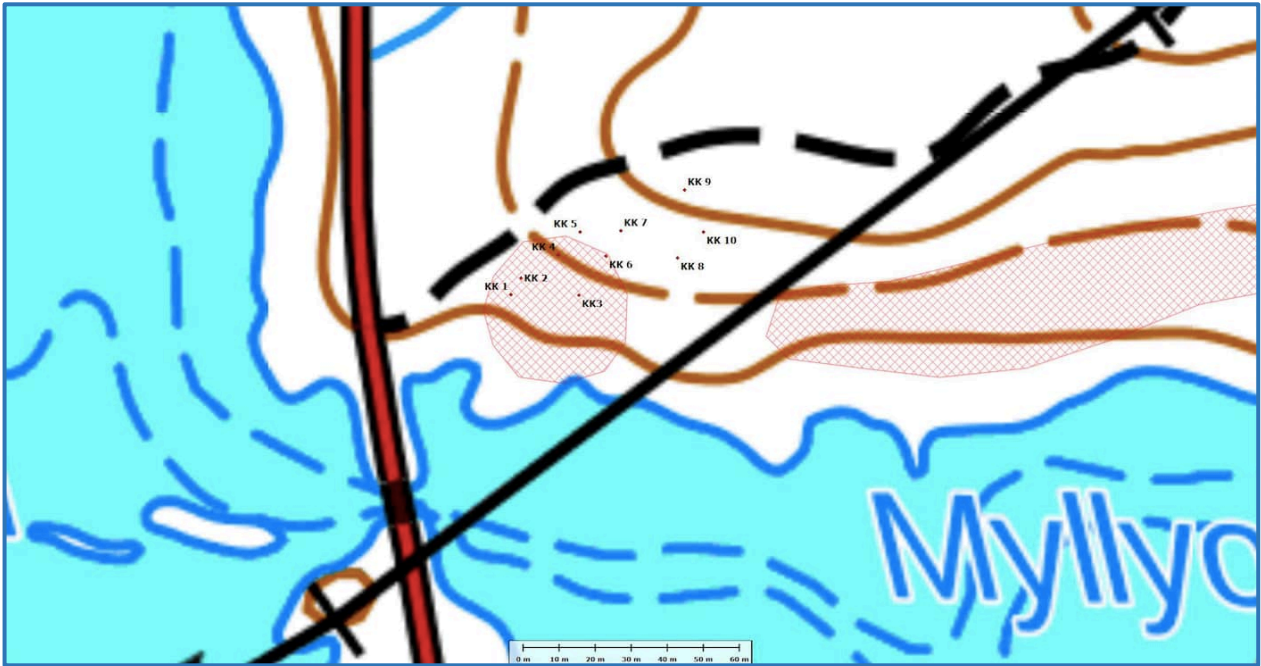

Kartta 13. Maastossa tutkitut alueet on merkitty karttaan punaisella tutkimusalueen eteläosassa. Suunnitellut linjaukset on merkitty sinisellä. Karttapohja: MML peruskartta.

8.1. NEITIJOKI 1 KOEKUOPITUS

Neitijoki 1 esihistoriallisen asuinpaikan ympäristössä koekuopittiin ja tehtiin koepistoja kohteen laajuuden selvittämiseksi (koekuoppien kuvaukset liitteessä 1). Lisäksi otettiin kymmeniä kairanäytteitä laajalta alueelta mahdollisen kulttuurikerroksen tavoittamiseksi.

Alueella ei havaittu selviä asumuspainanteita. Hannu Kotivuori on vuosien 1989-1990 inventointien raportissa merkinnyt asuinpainanteen kysymysmerkillä: "Asuinpainanne (?) Arvio perustuu tekemääni koekuoppaan (keskelle) sillä maapatjan alla on pal. kiviä. Painannetta kiertää noin metrin levyinen ja 0,3 m korkea valli maaperä oli keskellä hienoa hiekkaa, ympäristössä kivensekaista hiekkaa. Kuopan yli on ajettu koneella sähkölinjaa tehtäessä." Tätä painannetta ei maastosta silmämääräisesti pystytty paikantamaan.

Kartta 14. Koekuoppien sijainti Neitijoki 1 asuinpaikan ympäristöön suunnitellulla voimalinjalla. Tunnettujen muinaisjäännösten rajat on merkitty karttaan punaisella rasterilla. Kartta NMG Oy, peruskarttapohja MML.

Koekuoppien sedimentti seulottiin 0,7 cm seulalla. Koekuopista 3 ja 8 tehtiin normaalista poikkeavia löytöjä. Koekuoppa 3 sijaitsee muinaisjäännöksen aluerajauksen sisällä ja siinä havaittiin palanutta kiveä. Todennäköisesti löytö liittyy samaan havaintoon Hannu Kotivuoren kanssa. Koekuopasta 8 havaittiin hiiltä ja palanutta hiekkaa, mikä voi myös liittyä nuorempaan toimintaan. Kuopan huuhtoutumiskerros on normaalista poikkeava, mikä viittaa nuorempaan maan sekoittumiseen. Mitään muita indikaattoreita esihistorialliselle asutukselle alueella ei havaittu. Voi olla kuitenkin perusteltua tutkia alueelle sijoitettavien pylväiden perustusten paikat arkeologisen tutkimuksen metodein ennen rakennustyön aloittamista.

Kuva 8. Tutkimusvälineistöä Neitijoen asuinpaikan koekuopituksen yhteydessä.

8.2. NEITIJÄRVI KOEKAIVAUS

Neitijärven esihistoriallisen asuinpaikan yli tulee kulkemaan myös uusi voimajohtolinja. Paikalla havaittiin tuoreen arkeologisen tutkimuksen jäljet ja kesällä 2024 alueella oli tehty mökkihankkeeseen liittyen koekaivaus Museoviraston koekaivausryhmän toimesta. Tutkimuksesta ei ollut saatavilla vielä raporttia tämän tutkimuksen valmistumishetkellä. Alueella ei katsottu tarpeelliseksi tehdä tutkimuksia tämän tutkimuksen yhteydessä koska aluetta ja sen laajuutta oli tuoreeltaan tutkittu. Museoviranomaisella on tätä raporttia kirjoitettaessa alustavat tulokset koekaivauksesta, ja muinaisjäännösalueen päivitetty raja-alue on ollut käytettävissä tätä tutkimusta tehtäessä.⁸ Voimalinjaa rakennettaessa tulee huomioida Neitijärven kivi- ja rautakautisen asuinpaikan sijainti.

Kuva 9.

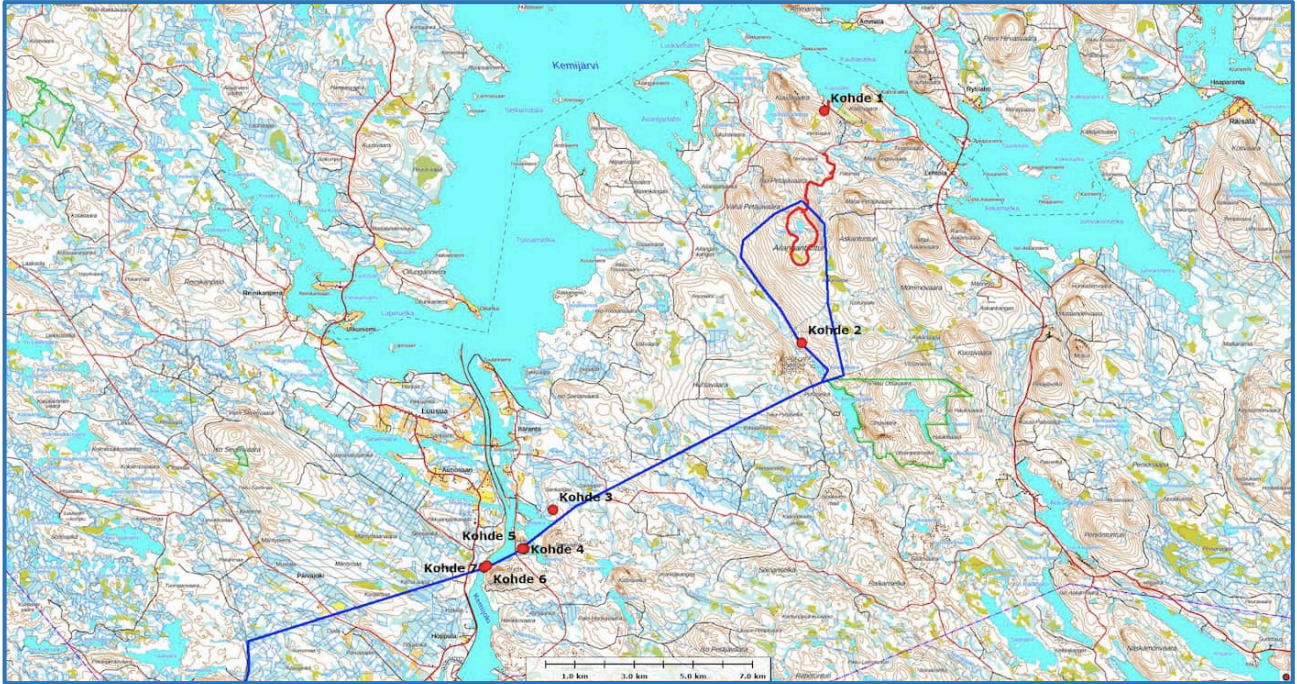
Koekaivausalue kesän 2024 tutkimuksista Neitijärven kivi- ja rautakautisella asuinpaikalla näkyy maastossa mm. suorakaiteenmuotoisena anomaliana.

Kuvaussuunta kaakkoon.

⁸ Sähköpostikeskustelu Lapin Maakuntamuseon arkeologin Jari-Matti Kuuselan kanssa 30.9.2024.

8.2. KOHTEET

Tutkimuksessa havaittiin seitsemän uutta ihmisen toimintaan liittyvää jäännettä maaperässä (kartta 15). Näistä kaikki sijoittuvat Kemijärven kunnan alueelle. Kohteista kolme sijoittuvat siten, että ne ovat rakentamisen alueella. Neljä kohteista havaittiin kun oltiin siirtymässä tutkimusalueelle.

Kartta 15. Tutkimuksessa havaittujen kohteiden 1-7 sijainnit. Karttapohja: MML peruskartta.

KOHDE 1. PYYNTIKUOPPA

Kohteen ID: Uusi kohde	
Nimi: Perävaara 1 (ehdotus)	Kunta: Kemijärvi
Laji: Kiinteä muinaisjäännös (ehdotus)	Vedenalainen: Ei
Tyyppi: Työ- ja valmistuspaikat	Tyyppin tarkenne: Pyyntikuoppa
Lukumäärä: 1	
Ajoitus: Esihistoriallinen	Ajoitustarkenne: -
Koordinaatit: WGS84 66.575977 P, 27.610821 I; TM35 7384245 N, 527096 E	
Koordinaattiselite: GPS mittaus +/- 2 m	
TM35 karttalehti: T5124	
Kuvaus:	
Pyyntikuoppa sijaitsee Kemijärven Kuusilahden eteläpuolella sijaitsevan Perävaaran pohjoisrinteellä mäntykankaalla. Noin kaksi metriä halkaisijaltaan oleva kuoppa on 60 cm syvä. Ympärillä on noin metrin levyiset matalat vallit. Ympäristössä saattaa sijaita enemmänkin pyyntikuoppia.	
Kohde havaittiin kun oltiin siirtymässä inventointialueelle, joten se ei ole jäämässä muuttuvan maankäytön alle tässä hankkeessa.	

Kuva 10. Pyyntikuoppa Perävaaran pohjoisosassa. Kuvaussuunta luoteeseen.

KOHDE 2. KIVILATOMUS

Kohteen ID: Uusi kohde	
Nimi: Pyhärova N (ehdotus)	Kunta: Kemijärvi
Laji: Muu kulttuuriperintökohde (ehdotus)	Vedenalainen: Ei
Tyyppi: Kivirakenteet	Tyyppin tarkenne: Rajamerkki
Lukumäärä: 1	
Ajoitus: Historiallinen	Ajoitustarkenne: -
Koordinaatit: WGS84 66,505827 P, 27,592097 I; TM35 7376417 N, 526339 E	
Koordinaattiselite: GPS mittaus +/- 2 m	
TM35 karttalehti: T5124	
<p>Kuvaus:</p> <p>Kivilatomus sijaitsee Kemijärvellä Ailangantunturin luoteisosassa rinteessä Ailanganjoen itäpuolella. Lähin merkitty paikannimi on alueen eteläpuolella sijaitseva Pyhärova.</p> <p>Kyseessä on rajapyykki, joka sijaitsee kuvion rajalla ja osuu kartalla kiinteistöjaotuksen rajalle. Latomukset sijaitsevat rajan suuntaan, koillis-lounais-suuntaisesti. Pyykki koostuu viidestä noin metrin välein sijaitsevasta latomuksesta, joista keskimäinen on suurin ja silmäkivellinen ja kaksi sen molemmin puolin sijaitsevaa pienempää ovat yksinkertaisempia pystyyn nostettuja kiviä. Keskimäinen latomus on noin metrin halkaisijaltaan. Sopivan maakiven päälle on nostettu pienempiä kiviä ja keskelle silmäkivi pystyyn.</p>	

Kuva 11. Rajapyykki koostuu viidestä metrin välein jonoon asetetusta erillisestä kivilatomuksesta. Etualalla keskimäinen silmäkivellinen latomus. Kuvaussuunta koilliseen.

KOHDE 3. KIVILATOMUS

Kohteen ID: Uusi kohde	
Nimi: Neitijärvi 1 (ehdotus)	Kunta: Kemijärvi
Laji: Kiinteä muinaisjäänös (ehdotus)	Vedenalainen: Ei
Tyyppi: Kivirakenteet	Tyyppin tarkenne: Rajamerkki
Lukumäärä: 1	
Ajoitus: Historiallinen	Ajoitustarkenne: -
Koordinaatit: WGS84: WGS84 66,456062 P, 27,402253; TM35 7370803 N, 517930 E	
Koordinaattiselite: GPS mittaus +/- 2 m	
TM35 karttalehti: T5121	
Kuvaus:	
<p>Kivilatomus sijaitsee rinteessä mäntykankaalla Neitijärven itäpuolella. Noin metrin halkaisijaltaan oleva latomus on tehty pääosin melko suurista kivistä. Latomus on noin metrin korkuinen. Se muistuttaa erehdyttävästi kummelia. Osa kivistä on purkautunut paikoiltaan lounaispuolelta alarinteeseen.</p> <p>Kyseessä on todennäköisesti niin kutsuttu koonillinen kiviraunio. Latomukset on rakennettu alueilla toimineiden maanmittareiden toimesta myöhemmän maantieteellisen kartoituksen sidemittauksia varten. Näiden latomusten avulla on aiemmin mitattu alue voitu sijoittaa maantieteelliselle kartalle. Koonillisten kiviraunioiden rakentamiseen kehoitettiin Maanmittaus-ylihallituksen kiertokirjeessä, jonka J. Sjölin allekirjoitti vuonna 1895. Koonillisia kiviraunioita rakennettiin aina 1900-luvun alkuun asti, mutta kartoitustekniikan muututtua niiden rakentaminen kävi tarpeettomaksi. (Häkälä 2014).</p> <p>Kohde havaittiin siirtymän aikana inventointialueelle, eikä se sijaitse muuttuvan maankäytön alueella tässä hankkeessa. Raportin kansikuva on myös tästä kohteesta.</p>	

Kuva 12. Kivilatomus sijaitsee Neitijärven itäpuolella mäntykankaisessa rinteessä. Kuvaussuunta itään.

KOHDE 4 JA 5 PYYNTIKUOPAT

Kohteen ID: Uusi kohde	
Nimi: Neitijoki 3 (ehdotus)	Kunta: Kemijärvi
Laji: Kiinteä muinaisjäänös (ehdotus)	Vedenalainen: Ei
Tyyppi: Työ- ja valmistuspaikat	Tyyppin tarkenne: Pyyntikuopat
Lukumäärä: 2	
Ajoitus: Esihistoriallinen	Ajoitustarkenne: -
Koordinaatit: Kohde 4. WGS84 66,444298 P, 27,380532 I; TM35 7369485 N, 516969 E Kohde 5. WGS84 66,444288 P, 27,379015 I; TM35 7369484 N, 516902 E	
Koordinaattiselite: GPS mittaus +/- 2 m	
TM35 karttalehti: T5121	
Kuvaus:	
<p>Pyyntikuopat sijaitsevat Kemijoen itäpuolella sijaitsevan Myllykankaan eteläosassa. Kuopat sijaitsevat Neitijoki 2 pyyntikuoppakohteen pohjoispuolella. Alueen pyyntikuoppia mielenkiinnosta tarkastellessa oletettiin, että kyseessä on tunnetut kohteet Neitijoki 2 liittyen, eikä asiaan kiinnitetty sen enempää tutkimuksellista huomiota. Kohteet kuitenkin sijaitsevat huomattavasti korkeammalla käyrällä kuin ennestään tunnetut kohteet. Alue on ihanteellista kuoppakohteille toisin kuin maasto alempana, mistä ei pikaisen tarkistuksen yhteydessä havaittu kuoppajäänöksiä.</p> <p>Pyyntikuopat havaittiin inventointialuetta ympäröivää aluetta tutkittaessa, eivätkä ne sijaitse muuttuvan maankäytön alueella tässä hankkeessa.</p>	

Kuva 13. Kohde 4. Kuoppajäänteessä on selvät vallit. Taustalla Myllyoja. Kuvaussuunta etelään.

Kuva 14. Kohde 5. Selvästi maastosta erottuva kuoppajäännne. Kuvaussuunta luoteeseen.

KOHDE 6 KIVILATOMUS

Kohteen ID: Uusi kohde	
Nimi: Seitavaara (ehdotus)	Kunta: Kemijärvi
Laji: Kiinteä muinaisjäännös (ehdotus)	Vedenalainen: Ei
Tyyppi: Kivirakenteet	Tyyppin tarkenne: Rajamerkki
Lukumäärä: 1	
Ajoitus: Historiallinen	Ajoitustarkenne: -
Koordinaatit: WGS84 66,439126 P, 27,352115 I; TM35 7368901 N, 515705 E	
Koordinaattiselite: GPS mittaus +/- 2 m	
TM35 karttalehti: T5121	
Kuvaus:	
<p>Latomus sijaitsee Kemijoen itäpuolella sijaitsevan Seitavaaran luoteisrinteellä aivan voimalinjan pohjoispuolella.</p> <p>Latomus seisoo kallion päällä. Neliskulmainen litteistä kivistä ladotun matalan alaosan päälle on nostettu pyöreämpiä kiviä ja yksi suurempi silmäkivi. Latomuksen pohja on kooltaan 110 x 130 cm. Silmäkivi on noin 75 cm korkea.</p> <p>Kyseessä voi olla niin kutsuttu koonillinen kiviraunio. Latomukset on rakennettu alueilla toimineiden maanmittareiden toimesta myöhemmän maantieteellisen kartoituksen sidemittauksia varten. Näiden latomusten avulla on aiemmin mitattu alue voitu sijoittaa maantieteelliselle kartalle. Koonillisten kiviraunioiden rakentamiseen kehoitettiin Maanmittaus-ylihallituksen kiertokirjeessä, jonka J. Sjölin allekirjoitti vuonna 1895. Koonillisia kiviraunioita rakennettiin aina 1900-luvun alkuun asti, mutta kartoitustekniikan muututtua niiden rakentaminen kävi tarpeettomaksi. (Häkälä 2014).</p>	

Kuva 15. Kivilatomus sijaitsee kallion päällä Kemijokeen laskevalla rinteellä. Kuvaussuunta länteen.

KOHDE 7 KIVILATOMUS

Kohteen ID: Uusi kohde	
Nimi: Seitakorva (ehdotus)	Kunta: Kemijärvi
Laji: Kiinteä muinaisjäännös (ehdotus)	Vedenalainen: Ei
Tyyppi: Työ- ja valmistuspaikat	Tyyppin tarkenne: -
Lukumäärä: 1	
Ajoitus: Esihistoriallinen/historiallinen?	Ajoitustarkenne: -
Koordinaatit: WGS84 66, 438626 P, 27,349961 I; TM35 7368845 N, 515610 E	
Koordinaattiselite: GPS mittaus +/- 2 m	
TM35 karttalehti: T5121	
Kuvaus:	
<p>Kivilatomus sijaitsee Kemijoen rantatörmällä Seitakorvan edustalla Seitavaaran luoteisosassa. Rantapenger on joen tulvavesien kuluttamaa. Tasaisella paikalla joen törmällä sijaitsee kauniisti ympyrän muotoon maan sisään ladottu kiveys. Kiveys on metrin halkaisijaltaan ja sen keskus on noin 15 cm ympäröivää maastoa syvemmällä. Kyseessä on todennäköisesti jonkinlainen lieden pohja. Se on ollut pitkään käyttämätön ja kasvaa mm. puolukan varpua. Latomus on kauniisti suunnilleen tasakokoisista kivistä aseteltu, toisin kuin nopeasti kyhätyt nuotiopaikat.</p>	

Kuva 16. Kivilatomus Kemijoen varressa, Seitakorvan edustalla.

9. TULOSTEN TULKINTA

Tutkimusalue Kemijärven Ailangantunturin ympäristössä sijoittuu saamelaiskulttuurille merkittäville historiallisille alueille. Tutkimuksessa huomioitiin mahdolliset saamelaiskulttuuriin liittyvät havainnot maastossa, mutta kiinteitä merkkejä, kuten saalispatsaita ei havaittu. Se ei kuitenkaan poista mahdollisuutta, että maastossa olisi jäänyt paikantamatta saamelaiskulttuurille merkityksellisiä ja pyhiä paikkoja.

Tuloksia tulkittaessa onkin huomioitava, että siinä missä länsimaalaisessa kulttuurissa ihmisen elinympäristö on jakautunut kahtia ja erottanut ihmisen luonnosta, saamelaisille luonto ja ihminen kuuluvat samaan tilaan, samaan kulttuurimaisemaan, joka jatkuu aina asuinpaikkojen reunoilta metsään ja sieltä erämaiden halki (Valkeapää 2012, 132-133). Ailangantunturin ympäristöä tutkittaessa onkin huomioitava, että on kyseessä kulttuurimaisema, joka on historiallisesti ja edelleen merkittävä ympäristö saamelaiskulttuurin näkökulmasta sekä sisältää runsaasti merkittävää aineetonta kulttuuriperintöä.

Kemijärveen suunnitellun ala-altaan vesialueen ja siihen liittyvän rannan inventoinnissa ei havaittu mitään arkeologiseen kulttuuriperintöön viittaavaa. Vesialueet ovat siten kulttuuriperinnön näkökulmasta vapaita muuttuvalle maankäytölle. On kuitenkin otettava huomioon, että sedimentin sisällä voi olla hautautuneena jäänteitä, joita kaukokartoittamalla tehtävissä arkeologisissa inventoinneissa ei saada selville. Jos ruoppauksen yhteydessä tulee esiin jotain ihmisen toimintaan viittaavia vanhoja jäänteitä, tulee niistä välittömästi ilmoittaa museoviranomaiselle. Myöskään läjitysalueelta ei havaittua arkeologisia kohteita.

Voimalinjaa rakennettaessa tulee ottaa huomioon Neitijärven kivikautisen asuinpaikan sijainti ja rajaus. Lisäksi tulee huomioida Neitijoki 1 asuinpaikan sijainti siten, että suositellaan suunniteltujen tolppien sijainnit tutkittaviksi vielä erikseen koekaivauksella, jos ne tulevat sijaitsemaan kohteen läheisyydessä. Uusi suunniteltu voimalinja ei koske Neitijoki 2 kohdetta, mutta tulee ottaa huomioon alueella liikuttaessa.

Uusien voimalinjojen ympäristössä havaittiin rajapyykkejä ja/tai koonillisia kivilatomuksia sekä lieden pohja. Nämä tulee ottaa huomioon rakentamisvaiheessa. Ailangantunturiin suunnitellun tekoaltaan ja sinne johtavan tien ympäristössä ei havaittu arkeologista kulttuuriperintöä.

LÄHTEET

KIRJALLISET LÄHTEET

- Afry Finland Oy Afry Finland Oy, *Ailangantunturin pumppuvoimalaitos ja 400 kV:n voimajohto Pirttikoskelle*, Ympäristövaikutusten arviointiohjelma. 6.5.2023. Kemijoki Oy.
- Heinämäki 2016 Leena Heinämäki, Magga, Anne-Maria: Saamelaisten pyhät luonnonpaikat kulttuuriperintöoikeuden ja tapaoikeuden valossa. *Kilpisjärven poliittinen luonto, Matkoja Käsivarren kulttuurimaisemassa*. Toim. Nykänen, Tapio; Valkeapää, Leena. SKS, Helsinki 2016, 199-239.
- Marttunen et al. 2004 Mika Marttunen, Seppo Hellsten, Kaisa Kerätär, Anne Tarvainen, Mika Visuri, Marita Ahola, Markus Huttunen, Merja Suomalainen, Teemu Ulvi, Bertel Vehviläinen, Ari Vääntänen, Juho Päiväniemi ja Reino Kurkela, *Kemijärven säännöstelyn kehittäminen, yhteenveto ja suositukset*. Lapin ympäristökeskus, Suomen ympäristökeskus. Rovaniemi 2004.
- Mattus 2007 Ilmari Mattus, Mitä paikannimet kertovat? *Eletty, koettu maisema – näkökulmia saamelaiseen kulttuuriympäristöön*. Toim. Elo, Tiina; Magga, Päivi. Suomen ympäristö 34/2007, Lapin ympäristökeskus, Rovaniemi, s. 65-76.
- Mökkönen 2011 Teemu Mökkönen, *Kemijärven Ailangantunturin tuulipuiston arkeologinen tarkastus 17.8.2011*. Museovirasto, Kulttuuriympäristön hoito, arkeologiset kenttäpalvelut.
- Häkälä 2014 Piritta Häkälä, *Kemijärvi, kulttuuriperintöinventointi 2014*. Metsähallitus MH 6108/2014 04.03.
- Kaakkurivaara 2025 Heini-Maria Kaakkurivaara, *Saamelaishistoria kiinnosti yleisöä Niko Rytilahden luennolla Kemijärvellä*. Artikkel. Koti-Lappi 15.1.2025.
- Valkeapää 2012 Leena Valkeapää, *Luonnossa: vuoropuhelua Nils-Aslak Valkeapään tuotannon kanssa*. Maahenki, Helsinki 2012.

HENKILÖKOHTAISET TIEDONANNOT

Sähköpostikeskustelu Lapin Maakuntamuseon arkeologin Jari-Matti Kuuselan kanssa 30.9.2024.

KARTAT

Isojaonkartta Seitavaara 1902

Maanmittaushallituksen uudistusarkisto - L5:1/23-382 Alakylä; Kemijärven kunnan isojakokartta 1900-1900, jakso 272: Seitavaara; Kansallisarkisto:

<https://astia.narc.fi/uusiastia/viewer/?fileId=5696807782&aineistoid=2547608526> / Viitattu 10.9.2024

Isojaonkartta kuusilahti 1900

Maanmittaushallituksen uudistusarkisto . MHA U Uudistuskartat ja -asiakirjat. L LAPIN LÄÄNI. Kemijärvi. L5:1/23-382 Alakylä; Kemijärven kunnan isojakokartta (1900-1900). Tiedosto 225. Kansallisarkisto. Viitattu 10.9.2024.

Isojaonkartta Ailangantunturi 1900

Maanmittaushallituksen uudistusarkisto . MHA U Uudistuskartat ja -asiakirjat. L LAPIN LÄÄNI. Kemijärvi. L5:1/23-382 Alakylä; Kemijärven kunnan isojakokartta (1900-1900). Tiedosto 226. Kansallisarkisto. Viitattu 10.9.2024.

ELEKTRONISET LÄHTEET

<https://kartta.paikkatietoikkuna.fi>.

www.kyppi.fi.

<https://www.vesi.fi/teemasivu/vesistöjen-saannostely/kemijoen-vesistöalueen-saannostely/>.

Viitattu 16.9.2024.

MUUT LÄHTEET

Neitiharjun esihistoriallisen asuinpaikan opastaulu. Kuvattu 21.9.2024.

Liite 1. Koekuoppien kuvaukset

KK1

Koordinaatit: TM35FIN 7369421, 516707

Koko: 40 x 45 cm

Kuvaus: Normaali podsolimaannos, muutamia noin 10 cm halkaisijaltaan olevia kiviä.

Dokumentointi:

0-5 cm Pintamaa/turve

5-13 cm Huuhtoutumiskerros, vaaleanharmaa kivensekainen hiekka.

13-27 cm Rikastumiskerros, keskiruskea punertava hiekka, n. 10 cm kokoisia kiviä seassa.

Kuva 1. Koekuoppa 1.

KK2

Koordinaatit: TM35FIN 7369426, 516710

Koko: 40 x 45 cm

Kuvaus: Normaali podsolimaannos.

Dokumentointi:

0-8 cm Pintamaa/turve

8-12 cm Huuhtoutumiskerros, vaaleanharmaa kivensekainen hiekka.

12-16 cm Rikastumiskerros, keskiruskea punertava hiekka, kiviä seassa.

Kuva 2. Koekuoppa 2.

KK3

Koordinaatit: TM35FIN 7369421, 516726

Koko: 20 x 20 cm

Kuvaus: Lapion pisto Neitijoki 1 muinaisjäännösrajauksen sisäpuolelle. Palanutta kiveä.

Dokumentointi:

0-5 cm Pintamaa/turve

5-23 cm Huuhtoutumiskerros, vaaleanharmaa hiekka, jossa ensimmäisessä 10 cm, (5-15 syvyydessä cm) palanutta kiveä.

23- cm Rikastumiskerros, keskiruskea punertava hiekka.

Kuva 3. Koekuoppa 3.

KK4

Koordinaatit: TM35FIN 7369432, 516720

Koko: 40 x 45 cm

Kuvaus: Häiriintynyt maannos. Koekuopan lounaispuolella modernilta vaikuttava pienialainen kuopanne. Mahdollisesti otettu pienimuotoisesti hiekkaa.

Dokumentointi:

0-4 cm Pintamaa/turve

4-22 cm Häiriintynyt maannos. Vaaleanruskea, vaaleanharmaa ja punertava hiekka sekaisin.

Muutamia kiviä.

Kuva 4. Koekuoppa 4.

KK5

Koordinaatit: TM35FIN 7369438, 516726

Koko: 20 x 20 cm

Kuvaus: Lation pisto. Normaali podsolimaannos. Hiekkaa, vain vähän kiviä.

Dokumentointi:

0-4 cm Pintamaa/turve

4-14 cm Huuhtoutumiskerros, vaaleanharmaa hiekka.

14-35 cm Rikastumiskerros, keskiruskea punertava hiekka.

Kuva 5. Koekuoppa 5.

KK6

Koordinaatit: TM35FIN 7369432, 516733

Koko: 20 x 20 cm

Kuvaus: Lapion pisto. Erittäin hienojakoista hiesua/silttiä/savea. Ei lainkaan kiviä.

Dokumentointi:

0-8 cm Pintamaa/turve

8-9 cm Vaaleanharmaa hiesu.

14-35 cm Vaaleanruskea hiesu.

Kuva 6. Koekuoppa 6.

KK7

Koordinaatit: TM35FIN 7369439, 516737

Koko: 20 x 20 cm

Kuvaus: Lapon pisto. Normaali podsolimaannos.

Dokumentointi:

0-5 cm Pintamaa/turve

5-13 cm Huuhtoutumiskerros, vaaleanharmaa hiekka.

13-25 cm Rikastumiskerros, keskiruskea punertava hiekka.

25-30 cm Vaaleanuskea siltti/savi.

Kuva 7. Koekuoppa 7.

KK8

Koordinaatit: TM35FIN 7369431, 516753

Koko: 40 x 50 cm

Kuvaus: Osassa koekuoppaa ei ole lainkaan huuhtoutumiskerrosta. Osassa kuoppaa se jatkuu syvemmälle rikastumiskerrokseen ja siinä on hiiltä seassa.

Dokumentointi:

0-5 cm Pintamaa/turve

5-15 cm Osin normaali huuhtoutumiskerros, vaaleanharmaa hiekka ja osin vaaleanuskea hiekka. Jonkin verran kiviä. Hiilen kappaleita.

15-28 cm Rikastumiskerros, keskiruskea punertava hiekka. Jonkin verran kiviä. Pieni määrä punertavampaa palanutta hiekkaa hiiliä sisältävän alueen alapuolella.

Kuva 8. Koekuoppa 8.

KK9

Koordinaatit: TM35FIN 7369431, 516753

Koko: 20 x 20 cm

Kuvaus: Lapion pisto. Normaali podsolimaannos. Hiekkaa ja pieniä määriä pienikokoisia kiviä. Pohjalla hienojakoinen siltti.

Dokumentointi:

0-3 cm Pintamaa/turve

3-10 cm Huuhtoutumiskerros, vaaleanharmaa hiekka.

15-26 cm Rikastumiskerros, keskiruskea punertava hiekka.

26- cm Hienojakoinen siltti, keskiruskea.

Kuva 9. Koekuoppa 9.

KK10

Koordinaatit: TM35FIN 7369438, 516760

Koko: 20 x 20 cm

Kuvaus: Lapion pisto. Hiekkaa ja jonkin verran kiviä.

Dokumentointi:

0-3 cm Pintamaa/turve

3-23 cm Osin normaali huuhtoutumiskerros, vaaleanharmaa hiekka ja sen alla rikastumiskerros.

Osin ei huuhtoumaa lainkaan vaan pelkkä rikastumiskerros.

Kuva 10. Koekuoppa 10.